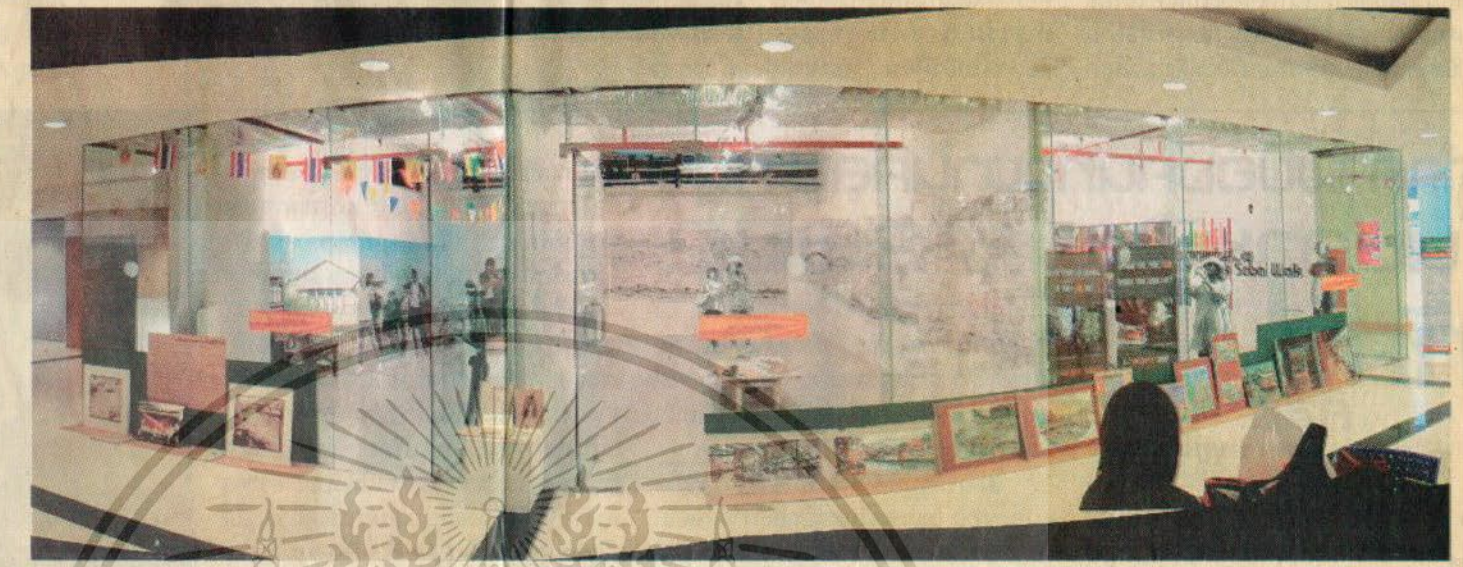

คนดี เดินตรอก 'บ้านจีน เมืองตาก'

ชุมชนค้าขายโบราณ ตรอกบ้านจีน เทศบาลเมือง จังหวัดตาก ที่มีอายุมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่สอง กำลังอยู่ในขั้นตอนบ่มเพาะฟูมฟักเป็นโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูโดย อาจารย์ปูรณ์ ขวัญสุวรรณ จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในฐานะหัวหน้าโครงการ และบริษัท สถาปนิก สุข จำกัด โดยเริ่มจาก **รุจนัมพร เกษ-เกษมสุข** สถาปนิก ลูกหลานตรอกบ้านจีนที่เกิดและโตที่กรุงเทพ ซึ่งได้รับรู้เรื่องราวของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีต จากคำบอกเล่าของคุณป้าคุณลุง มาตั้งแต่เด็กๆ ว่า

ที่นี่เป็นชุมชนสุขสงบ สามัคคี รู้จักมักจี่ ถ้อยทีถ้อยอาศัยดั่งญาติมิตร เห็นได้จากการร่วมงานบุญประเพณีต่างๆ ทุกบ้านรู้จักกันหมดตั้งแต่หัวตรอกท้ายตรอก จึงมีความปลอดภัย ผู้คนอยู่ในศีลธรรม มีวัดน้ำหัก หรือวัดสีตลารามเป็นศูนย์รวมจิตใจ บ้านเรือนเรียงตัวอยู่ร่วมกับภูมินิเวศของแม่น้ำปิงที่อุดมสมบูรณ์ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ทำมาค้าขายก็เจริญรุ่งเรือง ด้วยทำเลที่ตั้งเป็นทั้งจุดยุทธศาสตร์การรบในอดีตและเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางการค้าขึ้นเหนือ

เป็นชุมชนอุดมคติที่เหมือนจะมีแต่ในความฝัน ส่งผลให้ผู้ที่เติบโตจากตรอกบ้านจีนประสบความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงานเป็นใหญ่เป็นโต ทั้งภาคธุรกิจ ราชการและการเมือง ตั้งแต่ในอดีตจวบจนปัจจุบัน

ทุกอย่างเมื่อมีขึ้นก็มีลง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ค่อยๆ ส่งผลถึงโครงสร้างทางอำนาจของการเมืองในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเมืองตากที่มีศูนย์กลางคือตรอกบ้านจีนในเวลานั้นก็เป็นจุดยุทธศาสตร์หนึ่งเช่นกันประกอบกับสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ.2484 ชาวบ้านต้องอพยพย้ายถิ่น เกิดตลาดใหม่ย้ายขึ้นไปทางตอนเหนือ ชุมชนเริ่มซบเซา ตลอดจนค่านิยมของชุมชนที่เปลี่ยนจากการทำการค้าเป็นการสนับสนุนให้ลูกหลานเข้ารับราชการ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนกรุงเทพ ผู้คนย้ายออก บทบาทการค้าจึงลดถอยลง เป็นเวลากว่า 60 ปี ที่ชุมชนเงียบเหงา หลายบ้านปิดร้าง ทรุดโทรมผุพังไปตามกาลเวลา

แต่ก็ยังมีผู้ให้ความสนใจ ทั้งนักท่องเที่ยว นักวิชาการที่มีความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ชุมชนเก่า บ้านไทยโบราณ แวะเวียนมาเยี่ยมชมอยู่เนืองๆ ชื่อของตรอกบ้านจีนจึงยังไม่เลือนหาย และกลับได้รับความสนใจมากขึ้น พร้อมกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-วัฒนธรรม

ลูกหลานตรอกบ้านจีนทั้งที่กรุงเทพและในตรอกบ้านจีน ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ ได้กลับมาร่วมกัน รวมกลุ่มตั้ง **'ชมรมตรอกบ้านจีน'** โดยมี **คุณหญิง ทิพาพร สิตปรีชา** เป็นประธานชมรม เพื่อดูแลรักษา ฟื้นฟูซ่อมแซมสมบัติของปู่ย่าตายายให้กลับมามีชีวิตชีวา ร่วมกับกลุ่มสถาปนิกและนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทำการสำรวจเก็บข้อมูลคุณค่าของสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

กระบวนการดังกล่าวได้ผ่านการร่วมระบุปัญหาโดยชาวตรอกบ้านจีน และพัฒนาแนวความคิดโดยกระบวนการด้านวิชาการการอนุรักษ์ผสานกับแนวความคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม โดยการร่วมให้ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมโดยชาวตรอกบ้านจีนและลูกหลานตรอกบ้านจีนโดยตลอด

ขณะนี้ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง และแนวทางเสนอแนะในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ได้ถูกจัดเตรียมเป็นรูปเล่มที่พร้อมจะได้รับการสนับสนุนตีพิมพ์รวมไปถึงการสนับสนุนด้านความร่วมมือและทุนงบประมาณในการอนุรักษ์ ซ่อมแซม บ้านเรือนที่มีคุณค่าในตรอกบ้านจีน อีกทั้งการสนับสนุนด้านกลไกในการบริหารจัดการเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของโครงการจากทางภาคเอกชน ภาครัฐ และองค์กรอิสระต่างๆ ต่อไป

ผลงานครั้งนี้กำลังจัดแสดง ณ หอศิลป-วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับโครงการอนุรักษ์อื่นๆ โดยใช้ชื่องานว่า 'รวมมิตรอนุรักษ์' ซึ่งให้การสนับสนุนโดย กรรมธิการฝ่ายอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยจะจัดแสดงไปจนถึงสิ้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 นี้